

Arrasto partekatuak

1936ko gerratik ihesi Euskal Herria utzi behar izan zutenei galdetu diete batetik, eta gaur egun errefuxiatu direnei bestetik, erbesteratze prozesuak eragindako beldurrez, saminez, itxaropenez, emozioez... Batzuek eta besteek antzeko zauriak dituztela agerian geratu da *Memoria partekatuak* ikerketan.

Mikel Garcia Idiakez
@mikelgi

“Ihes-bidaian semea galtzeko zorian izan nintzen une askotan. Gauetan ezin nuen lorik egin, egunsentian garrasi egiten nuen, amesgaiztoak nituen, hiltzen nindutela amesten nuen, erretzen nindutela, ibaian nengoela eta urak semea eramaten zuela” (Ashti Xani, Kurdistan; segurtasunagatik izena aldatu diogu); “inoiz ez dut ahaztuko irten nintzen eguna, nire ama eta alaba baino ez nituen buruan, ea berriz ikusiko ote nituen noizbait. Baina alaba laguntzea ere banuen buruan, nik txikitari sufritutakoa berak sufritu ez zezala, eta bere bizitza hobetuko zuen edozer egiteko prest nengoen” (Hady Traoré, Mali); “gurasoek gogoz kontra abiatu zuten erbesterako bidaia. Aitak atzean uzten zituen etxe familiarra, hiruzpalau belaunaldi, oso zaharra zegoen ama bat, jaioterria, euskara. Berarekin eramaten zuen dena, eta aldi berean dena uzten zuen” (Arantzazu Amezaga, erbesteratutakoak). Testigantza ugari jaso dituzte CEAR-Euskadi erakundeko kideek, migrazio prozesuetako bizipen gordinak bildu eta ikusarazi asmoz. “Deserriratzeko tala emozional itzela da edozeinentzat; bat-batean egun batean ihesi atera behar duzu, ezezaguna den horretara”, dio proiektuaren koordinatzaile Beatriz de Lucasek.

Tristura, zatiketa, herrimina, izua, nekea, biolentzia, noraeza, erruduntasuna, mesfidantza, etorkizun hobe baten esperantza... dira garai bateko eta besteko

errefuxiatu, desterratu eta migratzailerik errepikatzen dituzten sentimendu eta bizipenak. “Gizarte guztiz ezberdin batera iritsi nintzen; ez nekien hizkuntza, ez nuen inor ezagutzen”, dio Xanik. Helmugan aurkitutakoa ere ez da sarri aurretik amestutakoa, eta handiak izan ohi dira tala kultural-sozial-linguistikoa, gizarte berriaren ezezagutza, lanerako eta aurrera egiteko trabak... “Inoiz ez nintzen haur izan, ezta nerabe ere. Txikitatik heldu izatea egokitu zitzaidan, bestela erbestean galdu egiten zarelako” (Arantzazu Amezaga); “gurasoek beti pentsatu zuten itzuliko zirela, eta inoiz ez ziren guztiz integratu. Guri ere guztiz eragin zigun horrek, ez hango ez hemengo” (Maitena Jauregi, Euskal Herria); “oso bakarrik sentitzen naiz batzuetan, hainbat eremutan oraindik ere estralurtarra banintz bezala begiratzen naute. Eta hor hasten gara, nahi ez badugu ere, ghettoak sortzen, gaitza delako jendeari erakustea gertatzen ari zaizun horretan sufrimendu zama izugarria dagoela” (Rosario Vásquez, Kolonbia).

“Inoiz ez naiz damutu”

Estigmak eta aurreiritzi sozialek diskriminatuta eta gutxietsita sentitu direnak ez dira gutxi. “Denbora guztian aritu behar duzu zein zaren frogatzen, zein den zure esperientzia, zein ekarpen egin dezakezun. Ulertzen saiatzen

naiz; Lehen Munduko kide gisa eman dizuten hezkuntzarekin zerikusia duela pentsatzen dut, kolonizatzaile iruditegi horrekin. Asko kostatu zait harreman benetan horizontalak aurkitzea, jendeak uste du gauza asko erakutsi behar dizkidala, niri entzun gabe” (Rosario Vásquez). Migratzaile eta emakume izateak, gainera, zama bikoitza izaten du maiz. “Etxeko edo zaintza lanetarako bakarrik hartzen gaituzte, eta askotan sentitzen duzu lanean ari zarela jende batentzat intelektualki zuk baino gaitasun gutxiago duena, baina kanpoko izateagatik begiratzen zaituen ikasketa gutxiago bazenu bezala. Ez dugu nahi zaintzaile bezala bakarrik ikus gaitzaten, ate gehiago irekitzea baizik. Bestela, gure alabek diote: ‘Zertarako ikasi eta karrera bat egin, azkenean zaintzaile izango bagara?’” (Fatma Galia, Sahara). Kontrapuntua, emakume gisa jatorrizko herrialdean baino askeago izateko ere balio izan diola hainbati bidaiak: “Hemen aukera izan dut ez inoren ama, ez arreba, ez alaba izateko; nire buruarentzat baino ez naiz jaikitzen goizetan. Eta normalean, emakumeek ez daukagu aukera hori bizitzan, ezartzen dizkiguten rolen arabera aritu behar dugu. Hori izan da irabazirik handiena, eta arraroa da, ez nuelako ez bilatzen, ez eskatzen. Horrek ez du esan nahi *nireak* maite ez

ARITZ LOIOLA

DANI BLANCO

Hady Traoré Durangon bizi da. Malitik migratu zuen 2005ean, pobreziatik ihes egin eta amari eta alabari etorkizun hobea eskaini asmoz. Arantzazu Amezagaren gurasoek Parisa egin zuten ihes 1937an, Otxandio, Erandio eta Gernikako bonbardaketen ostean; 1940an Atlantikoa gurutzatu eta Argentinan jaio zen Arantzazu; Uruguai eta Venezuela ere izan zituzten bizileku.

ditudanik, hori guztia barneratzea ere zaila da" (Rosario Vásquez).

Dena ez da min eta atsekabe bizileku berrian. "Inoiz ez naiz damutu; jaioterri- tik alde egin nuen han ez nuelako etor- kizunik. Malin ez daukat etorkizunik, eta hemen badakit borrokan jarraitu de- zakedala" (Hady Traoré). Aurrera egin ahal izateko, gako ugari nabarmendu dituzte elkarrizketatuek: espiritualita- tea, jatorrizko identitatea mantentzen laguntzen dieten elkarguneak (euskal etxeak sarri aipatzen dituzte 1937an erbesteratuek), gizarte berrira integra- tzeko ahaleginak (hizkuntza adibidez), urruti izan arren babes izaten jarrai- tzen duten senideak, sare antolatuak... "Elkarte feministak besarkatu egin nau uneoro, zutik jarraitzen eta nire bizitza duintzen lagundu didate. Pertsonalki hazteko baliabideak eman dizkirate, egonkortasuna. Beste mundu bat posi- ble den ideia eraikitzen dut beraiekin, bizitza eraikitzen dut, borroka" (Ampa- ro Pimiento, Kolonbia).

Testuinguru berrira hobeto egokitze- ko eta elkarbizitza errazteko, gizartean jatorrizko herrialdeetako egoera ezagu- taraztea eta ulertaraztea beharrezkoa dela iritzi diote migratzaileek, aitorpen soziala lortzea, errefuxiatu estatusaren onarpen juridikoa prozesu azkar eta gar- den baten bidez eskuratzea, eta migrazio politika egokiak bideratzea, behingoz.

» **ROSARIO VÁSQUEZ, ERREFUXIATUA:**
"Hemen aukera izan dut ez inoren ama, ez arreba, ez alaba izateko. Horrek ez du esan nahi *nireak* maite ez ditudanik, hori guztia barneratzea ere zaila da"

» **BEATRIZ DE LUCAS, CEAR-EUSKADI:**
"Elkarrizketatu guztiengan itxaropena antzeman dugu, euren bizitzak hobetzeko itxaropena, etxera itzuli eta maite duten jendearekin elkartzeko itxaropena"

"Ez dugu ezer ikasi"

Garbi du Beatriz de Lucasek: "Duela ur- teak hemendik ihesi joan zirenen es- perientziatik ez dugu ezer ikasi. Are gehiago, badirudi ahaztu egin dugula herri gisa bizi izan dugun esperientzia hori, eta horretatik ikasi beharrean eta atzerrian hobeto bizitzen zerk lagundu zigun ikusi beharrean guk ere antzeko bortizkeriatik ihesi datozenei harrera humanoagoa egin ahal izateko, kontra- koa ari gara egiten. Jende gutxi eta gaiz- ki ari gara hartzen. Ez naiz gizarteaz ari, baina jendearen solidaritateaz harago, instituzioek ez dute nazioarteko arau- dia betetzen eta gizarteak ulertu behar du ez dela karitate kontua, justizia eta eskubide kontua baizik. Ihesean eta asi- lo bila datozenek horretarako eskubi- dea dute".

Hala ere, elkarrizketatuen artean es- perantza ala etsipen gehiago ikusi ote duten galdetuta, itxaropena azpimarratu nahi izan du De Lucasek: "Ez dute euren burua egoera bidegabe baten biktima gisa bakarrik ikusten, situazio mingarri horri aurre egiteko gai diren pertsonak ere badira. Eta elkarrizketatu ditugun la- gun guztiengan, erbesteratu eta errefu- xiatuengan, itxaropena antzeman dugu, euren bizitzak hobetzeko itxaropena, jatorrizko herrialdeetako egoera alda- tzekoa, etxera itzuli eta maite duten jen- dearekin elkartzeko itxaropena". ■